

Verslag workshop nieuwe risico's voor de drinkwatervoorziening

---

RIVM, 6-11-2018

Op dinsdag 6 november 2018 van 10.00 – 14.00 uur werd bij het RIVM de tweede workshop in het kader van het project PS-DRINK georganiseerd. In de afgelopen tientallen jaren kwamen regelmatig nieuwe risico's voor de drinkwatervoorziening naar boven. Nieuwe risico's, zoals geneesmiddelen in bronnen voor drinkwater, leiden vaak tot bezorgdheid bij mensen en tot vragen over wat dit betekent voor hun gezondheid. In het project PS-DRINK ontwikkelt het RIVM samen met de Technische Universiteit Delft en Universiteit Utrecht een methode waarmee systematisch nieuwe risico's voor de drinkwatervoorziening kunnen worden opgespoord en beoordeeld. Daarnaast richt het project zich op het onderwerp risicocommunicatie en wordt onderzocht hoe verschillende vormen van communicatie de vragen van mensen over nieuwe risico's op een adequate manier kunnen adresseren. Het project PS-drink is gestart in 2016 en loopt door tot 2020.

Bijna 50 geïnteresseerden vanuit beleid, industrie, drinkwaterbedrijven en universiteiten waren aanwezig om te reflecteren op de resultaten van het project tot dusverre en om de huidige risicocommunicatie van het RIVM te analyseren.

Inleiding en voorbeelden uit de praktijk

Na een kort overzicht van het project en het programma door Susanne Wuijts (RIVM/UU), gaven Denise Bakker en Hans Geijselaers (Sitech) vanuit het perspectief van de industrie aan waarom aandacht voor opkomende stoffen in het aquatisch milieu belangrijk is. Ook hebben Denise en Hans laten zien wat er bij Sitech zelf speelt rondom dit onderwerp, zoals de vernieuwing van hun watervergunningen. Hierbij houden ze nauw contact met WML om de analysetechnieken zoveel mogelijk op elkaar af te kunnen stemmen.

Na de toelichting van Sitech, gaf Ana Maria de Roda Husman (RIVM/UU) een korte presentatie over een recente casus van een mogelijk microbiologisch risico ten gevolge van industriële lozingen. Hierbij ging het over een lozing van virulent poliovirus naar het riool in België. Ana Maria liet zien hoe de risicoanalyse bij zo'n incident wordt uitgevoerd door het RIVM in samenwerking met andere partijen en welke moeilijkheden hierbij een rol kunnen spelen, zoals het werken over landsgrenzen heen en de complexiteit van de variabele waterstromen door getijden en weersomstandigheden.

Identificatie van nieuwe risico's uit de literatuur

De derde presentatie werd gegeven door Julia Hartmann (RIVM/TU Delft). Julia introduceerde een nieuwe methode voor het vroegtijdig signaleren van mogelijke nieuwe risico's voor de drinkwatervoorziening. Deze methode maakt gebruik van text mining in wetenschappelijke literatuur.

Inleiding risicocommunicatie: mental models

De laatste presentatie van de ochtend was van Liesbeth Claassen (RIVM/VU). Liesbeth introduceerde de mentale modellen-benadering en hoe deze wordt toegepast binnen het project. Bij de mentale modellen-benadering wordt de discrepantie tussen de kennis en gedachten die een expert op een onderwerp heeft over dit onderwerp, vergeleken met de kennis en gedachten van de leek. Dit wordt samengevat in twee modellen (één voor de leek en één voor de expert). De gebieden waar de modellen niet op elkaar aansluiten geven input voor risicocommunicatie, dit kunnen namelijk belangrijke misvattingen of kennishiaten zijn bij de leek. De mismatches kunnen ook blinde vlekken aangeven bij

experts. Liesbeth heeft kort toegelicht hoe er binnen het project met behulp van de uitkomsten van de vorige workshop invulling is gegeven aan het mentale model van verschillende stakeholders op het gebied van waterkwaliteit in Nederland. Het mentale model van de burger zal opgesteld worden met behulp van wetenschappelijke literatuur, interviews en een enquête. Deze modellen zullen gebruikt worden voor het verbeteren van de risicocommunicatie rondom opkomende risico's voor de drinkwatervoorziening door het RIVM.

Communicatieboodschappen van het RIVM: wat is goed, wat kan beter?

Om nog meer input te verzamelen voor het verbeteren van de risicocommunicatie rondom opkomende risico's voor de drinkwatervoorziening door het RIVM is een duiding van de informatiebehoefte van verschillende stakeholders nodig. Daarom werd de aanwezigen gevraagd om de volgende vraag te beantwoorden:

1. Welke informatie verwacht u over opkomende risico's te krijgen van het RIVM?

Na de pauze werden er 5 groepjes gevormd waarbij elk groepje de verschillende antwoorden op bovenstaande vraag heeft geclusterd. Verder heeft elk groepje de volgende 3 vragen beantwoord:

2. Lees het bericht en check tekst staat de informatie die u verwachtte erin?
3. Geeft de informatie antwoord op uw vragen?
4. Is de informatie duidelijk en begrijpelijk?

Deze vragen werden beantwoord voor één of meerdere van onderstaande teksten. Deze teksten zijn nieuwsberichten van het RIVM of teksten van de RIVM website.

- https://www.rivm.nl/Documenten_en_publicaties/Algemeen_Actueel/Nieuwsberichten/2018/Bodem_en_irrigatiewater_in_moestuinen_rond_Chemours_kunnen_worden_gebruikt
- <https://www.rivm.nl/Onderwerpen/G/GenX/Drinkwater>
- <https://www.rivm.nl/Onderwerpen/L/Legionella>
- https://www.rivm.nl/Documenten_en_publicaties/Algemeen_Actueel/Nieuwsberichten/2017/Resistente_bacterien_in_afvalwater
- https://www.rivm.nl/Documenten_en_publicaties/Algemeen_Actueel/Nieuwsberichten/2018/Nieuwe_stoffen_in_oppervlaktewater_geen_risico_voor_gezondheid_via_drinkwater
- https://www.rivm.nl/Documenten_en_publicaties/Algemeen_Actueel/Nieuwsberichten/2018/Arseen_in_bodem_en_grondwater_in_Apeldoorn_geen_gezondheidsprobleem
- https://www.rivm.nl/Documenten_en_publicaties/Algemeen_Actueel/Nieuwsberichten/2018/Rubbergranulaat_op_kunstgrasvelden_milieubelastend
- https://www.rivm.nl/Onderwerpen/B/Bisfenol_A_BPA
- https://www.rivm.nl/Documenten_en_publicaties/Algemeen_Actueel/Nieuwsberichten/2018/Nieuwe_handreiking_voor_veilig_recyclen_afval_met_Zeer_Zorgwekkende_Stoffen
- <https://www.rivm.nl/drinkwater/drinkwaterkwaliteit>

Er zijn veel verschillende verbeterpunten opgehaald. Sommige van deze verbeterpunten zijn specifiek voor het onderwerp of doel van de tekst, maar er zijn ook een aantal algemene verbeterpunten genoemd. Deze waren bijvoorbeeld:

- Maak het eventuele risico voorstelbaar voor de lezer. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door een vergelijking te bieden met een algemeen bekend risico of door aan te geven hoeveel blootstelling er moet plaatsvinden voor de drempelwaarde wordt overschreden (welbekend voorbeeld van het leegdrinken van een zwembad). Ook een infographic zou hierbij helpen.
- Geef de mogelijkheid tot doorlinken voor de wat dieper geïnteresseerde lezer.
- Geef duidelijk aan waar onzekerheden in het onderzoek liggen.
- Geef duidelijkheid over wat de informatie voor de lezer betekent en geef indien mogelijk handelingsperspectieven.
- Kritisch zijn over de aangeboden tekst: voor wie wordt de boodschap geschreven en heeft de doelgroep de informatie echt nodig?
- Geef informatie over genomen maatregelen en door wie deze maatregelen worden genomen.
- Zorg dat de informatie op de website up to date is.
- Geef ook specifiek aandacht aan wat de mogelijke (extra) risico's zijn voor kwetsbare groepen

Afsluiting

De opgehaalde informatie zal input leveren aan de vervolgstappen binnen het project PS-Drink. Zo is één van de vervolgstappen om met de opgedane kennis uit de mentale modellen-benadering en analyse van de verschillende boodschappen tijdens de workshop, nieuwe informatieboodschappen te ontwikkelen en deze te testen bij de doelgroep. Verder zal er met behulp van een zogenaamde Mult Criteria Decision Analysis (MCDA) gekeken worden of de beslissingsproblemen rondom opkomende risico's systematischer afgewogen kunnen worden. Gedurende de looptijd van het project PS-DRINK zal in ieder geval nog één workshop worden georganiseerd om met stakeholders in gesprek te gaan over de onderzoeksvragen en de bevindingen.